

بررسی رابطه باورهای فراشناخت و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان

مهتری دارایی*: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی واحد خرم آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، خرم

آباد، ایران.

چکیده: هدف این پژوهش بررسی رابطه باورهای فراشناخت و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان بود. روش پژوهش، توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان پزشکی دوره بالینی به تعداد ۳۵۸ نفر بودند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۱۸۵ نفر تعیین و به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبی انتخاب شدند. جهت گردآوری داده ها از پرسشنامه های استاندارد باورهای فراشناخت ولز (MCQ30)، سلامت روان گلدبرگ و هیلر (GHQ) و به منظور اندازه گیری عملکرد تحصیلی از میانگین نمرات دانشجویان استفاده شد. جهت توصیف داده ها از شاخص های توصیفی مانند میانگین و انحراف معیار و برای آزمون فرضیه ها از ضیب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به کار گرفته شد. یافته ها نشان داد بین باورهای فراشناخت و سلامت روان با عملکرد تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد. هم چنین بر اساس یافته های تحلیل رگرسیون چندگانه، نشانه های جسمانی، افسردگی، عدم اطمینان شناختی، اضطراب و بی خوابی، باورهای نگرانی منفی و کارکرد اجتماعی، ۵۶٪ از واریانس نمرات عملکرد تحصیلی دانشجویان را تبیین می نماید.

واژگان کلیدی: عملکرد تحصیلی، باورهای فراشناخت، سلامت روان، دانشجویان پزشکی

*نویسنده‌ی مسؤول: عضو هیأت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی واحد خرم آباد، دانشگاه آزاد اسلامی،

خرم آباد، ایران.

Email: mehry_daraei@yahoo.com

مقدمه

تربیت نیروهای کارآمد از وظایف اصلی دانشگاه‌هاست (قمری و محمد بیگی، ۲۰۱۰). افزایش سطح علمی و کارایی کشور وابسته به قشر دانشگاهی می‌باشد. در این راستا کمک به پیشبرد وضعیت تحصیلی و جلوگیری از افت و شکست تحصیلی دانشجویان لازم است. پیشرفت تحصیلی یکی از موضوعاتی است که در حوزه آموزش عالی و سیستم دانشگاهی هر کشوری اهمیت زیادی دارد. چارچوبی که برای پیشرفت تحصیلی یک کشور ترسیم می‌شود، می‌تواند آینده یک کشور یا ملت را تحت تأثیر قرار دهد (بیابانگرد، ۲۰۰۶). از عوامل مهم و تأثیر گذار بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان، فراشناخت است. فراشناخت، هر گونه دانش یا فعالیت شناختی است که موضوع آن شناخت یا تنظیم شناخت می‌باشد. فلاول، روانشناس آمریکایی در زمینه رشد از جمله محققان اصلی در زمینه فراشناخت می‌باشد. فلاول در این زمینه تحت تأثیر پیازه می‌باشد (چاندراسکر، ۲۰۱۶). فلاول، اولین بار هشیاری شناختی را تحت عنوان جدیدی به نام فراشناخت بررسی کرد تا دانش فرد را در مورد فرایندها و تولیدات شناختی یا هر چیز مربوط به آن توصیف کند (مختاری و ریچارد، ۲۰۰۶). از نظر ادبیات، فراشناخت یعنی شناخت در مورد شناخت یا به طور غیر رسمی تر تفکر درباره تفکر (پادما، ۲۰۱۳). فراشناخت به فراگیران کمک می‌کند تا فراگیران ابزار شناختی درست را برای انجام وظایفشان انتخاب کنند و نقش مهمی را در یادگیری آن‌ها ایفاء می‌نماید (اسکانلن، ۲۰۱۲). دانش فراشناختی شامل سه طبقه دانش درباره خود تکلیف و راهبردهای شناختی است. دانش فراشناختی به دانش واضح و آشکار شخص درباره قوت‌ها و ضعف‌های شناختی‌اش گفته می‌شود (کوهن، ۲۰۰۰). از دیگر عوامل مرتبط با عملکرد تحصیلی می‌توان به سلامت روان اشاره کرد. در اساسنامه سازمان جهانی بهداشت "سلامت نه تنها نبود بیماری یا معلولیت"، بلکه «حالت بهینه خوب بودن جسمی، روانی و اجتماعی» تعریف شده

است (گزارش سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۰۱). عدم سلامت روان از پیشرفت و اعتدالی فرد و همچنین توانایی انجام اعمال و وظایفی که بر عهده وی می‌باشد جلوگیری خواهد نمود و خود این امر باعث اختلال در سلامت و پیشرفت جوامع و عواقب ناشی از آن خواهد شد. دانشجویانی که دچار افت تحصیلی می‌شوند مستعد گرایش به رفتارهای منفی بوده و خساراتی را به خود و جامعه وارد می‌نمایند. زندگی دانشجویی به دلیل شرایط خاص با بروز استرس‌های گوناگونی همراه است. بسیاری از دانشجویان با ورود به محیط دانشگاه و جدایی از خانواده، دچار احساس تنهایی و انزوا می‌شوند (ادهم و همکاران، ۲۰۰۸). دانشجویان پزشکی ضمن روبرو بودن با مشکلات سایر دانشجویان، با مشکلات خاصی از جمله فشارهای روحی-روانی محیط بیمارستان، برخورد با مسایل و مشکلات بیماران و عدم برخورداری از آینده شغلی مورد انتظار، بیش‌تر از سایر دانشجویان در معرض خطر از دست دادن سلامت روان خود هستند. مطالعات انجام شده در این زمینه نیز نشان دهنده افزایش شیوع و شدت مشکلات روانی در دانشجویان نسبت به جمعیت غیر دانشجویی می‌باشد. بنابراین با توجه به نقش سلامت روان در تضمین کارآمدی و پویایی افراد در زمان تحصیل، این پژوهش با هدف بررسی رابطه باورهای فراشناخت و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شد. در تحقیقی که توسط (نامدار ارشتناب و همکاران، ۱۳۹۱) انجام شد، یافته‌ها حاکی از آن است که بین میانگین نمرات سلامت روان دانشجویان و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ارتباط معنادار و معکوس وجود دارد. نتایج تحقیق صادقی و همکاران (۱۳۹۰)، نشان داد اکثریت دانشجویانی که از سلامت روان برخوردار بودند دارای معدل بالای ۱۴ بودند. همچنین بین سلامت روان و موفقیت تحصیلی دانشجویان مورد مطالعه رابطه معنادار وجود ندارد. نمازی و همکاران (۱۳۹۲) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که بین سلامت عمومی و موفقیت تحصیلی دانشجویان مورد

سؤالی سلامت عمومی گلد برگ (۱۹۷۲) با چهار خرده مقیاس نشانه‌های جسمانی، اضطراب و بیخوابی، اختلال در کارکرد اجتماعی و افسردگی و هم چنین معدل دانشجویان مورد مطالعه در دوره بالینی می‌باشند. در بررسی روایی سازه‌ای ضریب همبستگی پرسشنامه فراشناخت با پرسشنامه اضطراب صفت حالت اسبیل برگر (۰/۵۳) و پرسشنامه نگرانی حالت بین (۰/۵۴) پرسشنامه اختلال وسواس فکری عملی پادوا (۰/۴۹) معنادار است. (ولز و پاپوجورجیو، ۱۹۹۸). بر اساس گزارش شیرین زاده (۱۳۸۵)، پایایی این پرسشنامه بر مبنای نتیجه محاسبه ضریب الفای کرونباخ (کل مقیاس)، در نمونه ایرانی ۰/۹۱، گزارش شده است. جهت تلخیص و تحلیل داده‌ها از شاخص‌های میانگین، انحراف معیار و واریانس و برای آزمون فرضیه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند گانه به شیوه گام به گام استفاده شده. داده‌های آماری به وسیله نرم افزار SPSS21 تحلیل شدند.

یافته‌ها

۵۵٪ آزمودنی‌های تحقیق حاضر را دانشجویان دختر و ۴۵٪ را دانشجویان پسر تشکیل دادند. هم چنین بر اساس داده‌های توصیفی، تعداد ۴۴ نفر از پاسخگویان معادل ۲۴ درصد دارای باور فراشناختی پایین و تعداد ۹۴ نفر معادل ۵۰ درصد پاسخگویان دارای باورهای فراشناختی متوسط و تعداد ۴۷ نفر معادل ۲۶ درصد دارای باورهای فراشناختی بالا بودند. به طور کلی ۷۶/۹ درصد دانشجویان دارای باورهای فراشناختی متوسط و بالا بودند. هم چنین، تعداد ۵۳ نفر از پاسخگویان معادل ۲۹ درصد دارای سلامت روانی خیلی خوب و تعداد ۴۴ نفر معادل ۲۴ درصد، دارای سلامت روانی خوب و تعداد ۷۳ نفر معادل ۴۷ درصد دارای سلامت روانی متوسط و تعداد ۸۸ نفر معادل ۲۴ درصد دارای سلامت روانی خیلی پایین بودند. با توجه به نتایج محاسبات ضریب همبستگی چندگانه R، ضریب تعیین R² و آزمون معنی داری مربوطه F، برای آماره‌های F، در سطح $\alpha=0/01$ معنادار هستند. که حاکی از برآزش

مطالعه رابطه معنادار یافت نشد. یافته‌های تحقیق بابایی امیری و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد بین راهبردهای فراشناختی با عملکرد تحصیلی نمونه مورد مطالعه رابطه معناداری وجود دارد. برادران و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که همبستگی معناداری بین راهبردهای مطالعه و سه مؤلفه آن با پیشرفت تحصیلی وجود دارد. محمدی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که بین راهبردهای فراشناختی و منبع کنترل درونی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنی داری مشاهده شد، اما رابطه بین راهبردهای فراشناختی با منبع کنترل بیرونی به صورت منفی، معنی دار بود با توجه به نقش پزشکان در تامین و ارتقای سلامت افراد و با عنایت به خلای موجود در خصوص پرداختن به باورهای فراشناخت و سلامت روان در جامعه دانشجویان پزشکی، این تحقیق با هدف بررسی رابطه باورهای فراشناخت و سلامت روان با عملکرد تحصیلی دانشجویان پزشکی (دوره بالینی) انجام گرفت. هم چنین بر اساس یافته‌های تحقیق نونگتودا و یودیدا ۲۰۱۷، بین راهبردهای فراشناخت و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و قوی وجود دارد بدین معنی که افزایش در فراشناخت منجر به عملکرد تحصیلی بهتر می‌شود.

روش کار

این تحقیق یک مطالعه توصیفی-همبستگی است که در سال ۱۳۹۵ انجام گرفت. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ در دوره بالینی به تعداد ۳۵۸ نفر بودند. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران، ۱۸۵ نفر محاسبه شد و به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند (۱۰۱ نفر دختر و ۷۹ نفر پسر). ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه استاندارد ۳۰ سؤالی باورهای فراشناختی رایت هاتون و ولز (MCQ-30) در قالب مقیاس چهار درجه لیکرت و دارای پنج خرده مقیاس، باورهای نگرانی مثبت، باورهای غیرقابل کنترل، باورهای صلاحیت شناختی، باورهای منفی عمومی و خودهشیاری شناختی، پرسشنامه ۲۸

نگرانی مثبت در مورد افکار و خودآگاهی شناختی با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و بین عدم اطمینان شناختی و باورهای منفی در مورد کنترل ناپذیری افکار با عملکرد تحصیلی رابطه منفی وجود دارد که نتایج محمدی و همکاران (۱۳۹۱)، شهبازی راد و کرمی (۱۳۹۱)، برادران و همکاران (۱۳۹۱)، واله و همکاران (۲۰۰۲)، فتحی اشتیانی و همکاران (۱۳۸۴)، اروم رود (۲۰۰۱) و شومر (۱۹۹۰) به نقل از اسکیتکا، (۲۰۰۲) را تأیید می‌کند. هم چنین بر اساس یافته‌های تحقیق نونگتودا و یودیدا (۲۰۱۷)، بین راهبردهای فراشناخت و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و قوی وجود دارد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت دانشجویانی که از راهبردهای فراشناختی سطح بالا استفاده می‌کنند، مطالب را به طور معنادار یاد می‌گیرند بدین معنی که مطالب جدید را به اطلاعات قبلی موجود در ذهن خود ارتباط می‌دهند، در این صورت مطالب به طور منسجم و نه پراکنده یاد گرفته می‌شوند و همین امر باعث می‌شود به فهم کامل‌تری از مطالب برسند و مطالب را مدت طولانی‌تری در ذهن نگه دارند و این مهم خود می‌تواند زمینه ساز خود راهبری در یادگیری باشد که از عوامل مؤثر در ارتقای عملکرد تحصیلی است.

References

- Adham D, et al 2009, The study of mental health status of entering students at 2007-2008 academic year Ardabil Medical Sciences University, *Journal of Ardebil university medical sciences*, Vol.8, cNo.3, pp. 229-234.
- Arshadibostanabd M, Ebrahimi H, Sahebihagh M 2013, Mental Health and Its Relationship with Academic Achievement in Nursing and Midwifery Students, *Educational Magazine in medical sciences*, vol.13, No.2, pp.146-152. [In Persian]
- Babaeiamiri N, et al 2014, The Relationship between Metacognitive

مناسب مدل‌های رگرسیونی است. تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام در شش گام انجام شد که در مجموع متغیرهای نشانه‌های جسمانی، افسردگی، عدم اطمینان شناختی، اختلال اضطراب و بی‌خوابی، باورهای نگرانی منفی و اختلال کارکرد اجتماعی حدود ۵۷ درصد از واریانس نمرات پیشرفت تحصیلی دانشجویان مورد مطالعه را تبیین می‌نماید ($R^2=0.568/0$, $f=42/305$).

بحث و نتیجه‌گیری

عملکرد تحصیلی از شاخص‌های مهم در ارزیابی هر نظام آموزشی و به ویژه نظام آموزش عالی است به طوری که می‌توان گفت همه فرایندها و فعالیت‌ها در این نظام در جهت تحقق این مهم انجام می‌شود. از طرفی جامعه و به ویژه نظام آموزش عالی سعی بر آن دارد که دانشجویان در جوانب گوناگون اعم از ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری توانا پرورش داده شوند. هم چنین با توجه به این‌که سلامت روان دانشجویان به عنوان سرمایه‌های جامعه از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سلامت روان و باورهای فراشناخت دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان انجام شد. بر اساس یافته‌های این پژوهش، ۲۶٪ دانشجویان مورد مطالعه دارای باورهای فراشناختی بالا و ۲۹٪ دارای نمره خیلی خوب در سلامت روان بودند. هم چنین یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که با کاهش شکایات جسمانی و اختلال خواب و اضطراب، معدل دانشجویان به عنوان شاخص عملکرد تحصیلی بیش‌تر می‌شود که با نتایج بابایی امیری و همکاران (۱۳۹۴)، صادقی و همکاران (۱۳۹۰)، نمازی و همکاران (۱۳۹۲)، عنبری و همکاران (۱۳۸۴)، فتحی اشتیانی و همکاران (۱۳۸۴)، رستمی و همکاران (۲۰۱۴) همخوانی دارد. مطالعات نشان می‌دهد که فشارهای روانی می‌تواند خود را به شکل شکایت جسمانی نشان دهد. علائم اضطراب با تخریب حافظه و عملکرد شناختی فرد همراه می‌باشد که آن نیز به نوبه خود می‌تواند منجر به کاهش عملکرد تحصیلی دانشجویان شود. بر اساس نتایج به دست آمده بین باورهای

- Namazi A, Alizadeh sh, Khuchakzadehtalemi S 2015, survey the relationship between general health and emotional intelligence and academic achievement of midwifery students, *Nursing and Midwifery Clinical Journal*, Vol.4, No.2, pp.20-28. [In Persian]
- Namdararshetab H, et al 2012, Mental Health and Its Relationship with Academic Achievement in Nursing and Midwifery Students, *Education Journal of Medical sciences*, Vol13, No.2, pp146-152. [In Persian]
- Nongtoda S, Bhutia Y (2017). Metacognition and its relation with academic achieve, emt among college going students of Meghalaya, *International Journal of Education and Psychological Research(IJEPR)*, Volume 6, Issue 2, June 2017.
- Padma P 2013, Validation of a learning package based on met acognitive process for enhancing metacognitive skills and achievement in biology at secondary level. Retrieved on August/9 /2014 from <http://shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/19648>.
- Sadeghi H, Abedinini Z, Noroozi M 2013, Study the Relationship between Mental Health and Academic Achievement of Students of Qom University of Medical Sciences , *Journal of Qom University Medical Sciences* , Vol.7, No.2, PP.17-22. [In Persian].
- Scanlon D 2012, Metacognitive Processes. Teaching Excellence in Adult Literacy (TEAL). Retrieved on August /13/2014 from https://teal.ed.gov/documents/TEAL_JustWriteGuide.pdf.
- Strategies and Demographic Characteristics with Academic Performance of Students, *Journal of Knowledge and Research in Applied Psychology*, Vol. 16, No. 2, pp. 24-33.
- Baradaran H, Shajari J, Alirezaeitehrani S 2014, The Relationship between Metacognitive awareness of Study Strategies and academic achivement of medical Students in Iran University Medical Sciences, *Journal of Yazd University of Medical Sciences*, Vol9, No.15, pp.2-13. [In Persian]
- Bostani M, Nadri A, Rezaeenasab A 2014, A Study of the Relation between Mental health and Academic Performance of Students of the Islamic Azad University Ahvaz Branch, *Journal of social and behavioral sciences*, Vol.116, No.2, pp.163-165[In Persian].
- Chandr asekar B 2016, Relationship between metacognitive ability and academic achievement of IX standard students in Mathematics. *Journal of educational Psychology*, Vol.15, No.7, pp. 33-34 .
- Ghamari F, Mohammadbeigi A, Mohammadsalehi N 2010, The association between mental health and demographic factor with educational success of the students of Arak University, *J Babol med sci*, Vol.12, No.1, pp.118-124. [In Persian]
- Mohamadi Y, Keykha A, Sadeghi S, et al 2012, The Relationship between Metacognitive Learning Strategy and the Source of Control with Academic Achievement of Students, *research-Scientific Journal of Educational Strategies in Medical Sciences*, Vol.8, No.5, pp.323-32.[In Persian]

hope. Geneva, Switzerland, World Health Organization.

World Health Organization Report (2001).
Mental health, New understanding, new

Metacognitive Beliefs and Mental Health Relationship with Academic Performance of Medical Students at Lorestan University of medical sciences

Mehri Daraei*: Faculty member, Department of Educational Administration, College of Literature and Humanities Khorramabad branch, Islamic Azad university, Khorramabad, Iran.

Abstract: The aim of this study was to survey the relationship between metacognitive beliefs and mental health with academic performance of medical Students of Lorestan University of medical sciences. Research method was descriptical –correlational and its statistical population included all 358 clinical course students. Sample size was determined by Cochran formula and 185 members were selected by relative stratified random sampling. Colletion data were carried out by standard questionnaires such as Metacognitive beliefs (MQ30 and Wells (1997), mental health (GHQ) and Student scores’s mean. In addition, descriptive data were done utilizing descriptive indicators such as mean and standard deviation. In order to testing hypotheses, Pearson Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis were used. According to survey results, there was a significant relationship between metacognitive strategies and mental health with academic performance of the students. Also, based on the results of multiple regression analysis, the variables of physical symptoms, depression, cognitive uncertainty, anxiety and sleep disorders, negative worry beliefs and social function disorder predicted approximately 57 percent of the scores’s variance of students’academic achievement.

Keywords: academic achievement, Metacognition beliefs, mental health, medical students.

***Corresponding author:** Faculty member, Department of educational administration, college of Literature and Humanities Khorramabad branch, Islamic Azad university, Khorramabad, Iran.

Email: mehry_daraei@yahoo.com